

ÇEVRESEL GÖZDEN GEÇİRME İŞLEMLERİ

Arka Plan

1. Dördüncü İhracat Finansmanı Aracılık Kredisi (EFIL IV) kapsamında finanse edilen tüm kredilerin Aracı Finans Kurumları tarafından bu Bölüm’de açıklanan işlemleri içeren bir çevresel inceleme sürecine tabi tutulması gerekmektedir. Projelerin çevresel açıdan sağlıklı bir şekilde uygulanabilmesi amacıyla, Aracı Finans Kurumları bu işlemleri projelerin incelenmesi ve değerlendirilmesi ile uygun işletmelerin çevresel yükümlülüklerinin değerlendirilmesi için göz önünde bulundurulması için kullanması gerekmektedir. Bu işlemler ve yükümlülükler, Türkiye Cumhuriyeti Çevre ve Orman Bakanlığı’nın Çevresel Etki Değerlendirme ile ilgili düzenleyici gerekliliklerini bir araya getirmektedir (16 Aralık 2003 tarihli ve 25318 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan ve 9 Ağustos 1983 tarihli 2872 sayılı Çevre Kanunu’nun 10. maddesi ile desteklenen “Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği”)

2. İşlemler temel olarak Çevresel Tarama, Çevresel Etki Değerlendirme ve gerektiğinde Çevresel Etki Azaltma bölümlerinden oluşmaktadır. Çevresel Tarama, Aracı Finans Kurumları tarafından ikraz inceleme işlemlerinin erken aşamalarında, alt-borçlular/alt projeler için uygun çevresel risk kategorisinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilecektir ve bunun için dışarıdan uzmanların tutulması gerekebilecektir. Tarama sürecinin ardından, alt borçlunun/alt projenin çevresel sınıflandırmasına bağlı olarak bir Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) tavsiye edilir. Alt borçlular gerekli her türlü çevre analizlerini yapmakla, önerilen alt projelerin ulusal çevre düzenlemelerine uygun olduğunu teyit etmekle ve ilgili ruhsatlandırma makamlarından gerekli izinleri almakla yükümlü olacaktır. Bu analizler yapıldıktan ve tavsiyeler alt projeye dahil edildikten sonra, aracı finans kuruluşu gerektiğinde bir çevresel etki azaltma planını da içerecek olan önerilen ikraz paketini değerlendirecektir. Çevresel etki azaltma planının uygulanması katılımcı finans kuruluşu tarafından izlenecektir. Genel inceleme süreci TSKB tarafından izlenecektir. Çevresel tarama süreci ve kilit tarafların sorumlulukları aşağıda açıklanmaktadır.

Çevresel Tarama Kategorileri

3. Çevresel tarama, bir kredi başvurusunun incelenmesinde çevresel durum tespit sürecinin ilk adımıdır ve alt borçlunun/alt projenin çevresel risk kategorisini ve gerekli olacak ÇED türünün belirlenmesini amaçlamaktadır. Aracı finans kuruluşları tarafından TSKB’na sunulan her bir kredi paketinde bir çevresel tarama formu (Ek C) yer almalıdır; bu form aracı finans kuruluşu tarafından doldurulmalıdır. Çevresel tarama formunda alt borçlunun/alt projenin yapısı ve tarama kategorisi özetlenecektir. ÇED’in gerekli olması halinde, değerlendirmenin hazırlanmasına (alt proje hazırlıklarına entegre edilmiş şekilde) yönelik olarak bir zamanlama çizelgesi de dahil olmak üzere değerlendirmede ele alınan ilgili hususların bir açıklaması yer almalıdır. Formda ayrıca çevre analizinin tahmini maliyetini gösteren bir bölüm de olmalıdır.

Alt proje çevresel tarama kategorileri (I, II, III ve IV) aşağıdaki şekilde tanımlanmaktadır ve her bir kategori kapsamında yer alabilecek alt proje örnekleri Ek B’de verilmektedir.

Kategori I (düşük risk): Bu kategorideki alt projeler, çevresel etkileri göz ardı edilebilecek düzeyde olan, dolayısıyla ÇED gerekli olmayan projelerdir. Bunlar genel olarak kategori II, III ve IV’e ait olmayan alt projeler olarak açıklanabilir.

Kategori II (orta risk): Bu kategorideki alt projeler, çevresel etkileri Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından verilen bir rapor ile göz ardı edilebilir olarak belirlenen projelerdir. Bu kategoride ayrıca orta düzeyde düzenli ve arazi emisyonları olabilecek alt projeler yer alır. Bu gibi durumlarda bir ön ÇED (çevresel proje tanıtım dosyası) tavsiye edilir. Ön ÇED’te iyi tanımlanmış etki azaltma önlemlerinin belirlenmesi ve buna göre işletme uygulamalarının kabul edilmesi gerekebilir.

Kategori III (yüksek risk): Bu kategorideki alt projeler, boyutlarını alt proje tanımlama aşamasında tespit etmesi güç olan, önemli olumsuz ve/veya uzun vadeli çevresel etkileri olabilecek projelerdir. Alt borçlu tarafından, alt projenin teknik ve ekonomik fizibilite etüdü ile paralel olarak bir tam ÇED (deyaylı Çevresel Etki Değerlendirme Raporu) hazırlanır. Çevresel etki azaltma önlemlerinin maliyetleri ÇED çalışmasında yer alır ve fizibilite çalışmasına dahil edilir.

Kategori IV: Bu kategoride yer alan alt projeler, proje kapsamında finanse edilmeyecek ürünlerin (Ek V.B'nin ilgili bölümünde listesi verilmiştir) üretimini ve/veya kullanımını içeren projeler tanımlanmaktadır.

Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED)

4. Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED), alt borçlu tarafından önerilen alt projeden kaynaklanabilecek çevresel etkilerin ve risklerin tanımlanması, önceden öngörülmesi, değerlendirilmesi ve azaltılması amacıyla yürütülen bir süreçtir. ÇED'in amacı, alt proje tasarımına dahil edilebilmeleri amacıyla çevresel etkilerin/sonuçların alt proje hazırlık sürecinin erken aşamalarında tespit edilmesidir. Çevresel Etki Değerlendirmeleri, olumsuz etkilerin en aza indirilmesi, azaltılması veya önlenmesi yoluyla projelerin çevresel açıdan iyileştirilmesinin yöntemlerini tespit eder. Bir ÇED aynı zamanda kamuoyu katılımı için izlenen adımları da açıklar.

5. Olumsuz etki potansiyeli bulunan, ve gerekli etki azaltma yollarının iyi bilindiği ve kolaylıkla açıklanabildiği Kategori II'de yer alan projeler için bir ön ÇED hazırlanır.

6. Boyutları bilinmeyen, potansiyel olarak uzun vadeli ve geri döndürülemez etkileri olan Kategori III projeleri için komple ÇED raporu hazırlanır. Bu raporlarda düzenli emisyonlar ve potansiyel arızı sızıntı riskleri belirtilir. Her bir ÇED'in, ilgili alt proje TSKB ve IBRD tarafından onaylandıktan sonra, Dünya Bankası Türkiye ülke ofisinin web sitesinde yayınlanması gerekir (www.worldbank.org.tr). Ayrıca, TSKB'nin internet sitesi ve yerel gazete ilanları yoluyla ülke içi açıklamanın da yapılması gerekir.

7. ÇED'in kapsamı alt borçlunun/alt projenin yapısı ve yerine göre büyük farklılıklar gösterir; dolayısıyla, bir ÇED'in hazırlanması için gereken zaman ve ilgili maliyetler hakkında açık bir bilgi vermek zordur. Kamuoyu katılımının rolü de dahil olmak üzere ÇED'in hazırlanması ve finansmanı, alt borçlunun sorumluluğu altındadır ve normal olarak önerilen faaliyetlerin fizibilite etüdü ile yakından ilişkilidir.

Çevresel İnceleme Süreci (TSKB'nin, Katılımcı Finans Kuruluşlarının ve IBRD'nin Rolü)

8. Tüm alt borçlular/alt projeler, aşağıda şematik olarak sunulan çevresel inceleme sürecini takip eder.

ADIM 1: Alt borçlu bir ön projesini hazırlar. Aracı finans kuruluşu ile yapılan ve katılımcı finans kuruluşunun alt borçluya çevresel değerlendirme yükümlülüklerini bildirdiği resmi olmayan görüşme sonrasında, alt borçlu katılımcı finans kuruluşuna çevresel tarama formunu (Ek C) doldurmasında destek sağlar. Bu noktada, yerel ve ulusal çevresel inceleme gerekliliklerinin (yatırım teşvik belgesi ve/veya diğer resmi onaylar/izinler) yerine getirilmesi amacıyla Çevre ve Orman Bakanlığı ile görüşmelerin başlatılması alt borçlunun sorumluluğu altındadır. Çevre ve Orman Bakanlığı'ndaki onay sürecinin kolaylaştırılması için ulusal kanunlar uyarınca gerekli ruhsat ve izinlerin alınması alt borçlunun sorumluluğu altındadır. Bu gereklilikler burada sunulanlardan ayrıdır ancak bunlarla paraleldir, ve bunların yerine getirilmesi alt borçlunun sorumluluğu altındadır.

ADIM 2: Aracı finans kuruluşu alt projeyi etüt ederek ve değerlendirme ve daha sonraki gerekliliklerden önce alt borçluya kredi kapsamındaki projenin çevresel kategorisini bildirecektir.

ADIM 3: Alt borçlu veya müşavirleri çevre analizini (eğer gerekiyorsa) teslim eder. Alt borçlu ilgili Çevre Yönetmeliklerine uygun olarak Çevre ve Orman Bakanlığı'ndan "ÇED - Olumlu" veya 'Çed Gerekli Değildir' belgesi alacaktır (Ek B'deki Kategori II ve III'te yer alan faaliyetler için).

ADIM 4: Aracı finans kuruluşu sunulan çevre analizini inceler ve bulgularını alt borçluya bildirir. Aracı finans kuruluşu analizden tatmin edici olduğuna karar verirse onayını verir.

ADIM 5: Alt borçlu, analizde sunulan tavsiyeleri, ilgili tahmini maliyetler ile birlikte alt proje tasarımına ve uygulama planına dahil eder.

ADIM 6: Katılımcı finans kuruluşu, ilgili çevre dokümanları da dahil olmak üzere, kredi başvuru paketine son halini verir ve değerlendirilmek üzere TSKB'ye sunar.

ADIM 7: Aracı finans kuruluşu, gerekli olması halinde ÇED çevresel etki azaltma planının uygulanmasını izler ve TSKB'yi bilgilendirir.

Önceden ve Sonradan İnceleme – IBRD/TSKB

9. Çevre değerlendirmeleri ve inceleme prosedürleri TSKB ve IBRD denetleme heyetlerinin plansız incelemelerine tabi olacaktır. IBRD, Kategori III'te yer alan tüm projelerin ön incelemelerini ve onaylarını gerçekleştirecek ayrıca sonradan incelenmelerini de yapacaktır. Bu incelemeler, yapılan çalışmaların kalitesinin tatmin edici seviyede olduğunu; gerekli durumlarda kamuoyu katılımının gerçekleştirildiğini; uygun tavsiyelerin yapıldığını; tüm dokümanların uygun şekilde dosyalandığını ve kaydedildiğini ve Çevre ve Orman Bakanlığı'nın onay koşullarının yerine getirildiğini kontrol edecektir. EFIL IV uygulaması sırasında, IBRD heyetleri genel tarama sürecini ve ilgili alt borçluların/alt projelerin çevre tavsiyelerini uygulamasını denetleyecektir. IBRD denetleme heyeti ayrıca çevre dokümanlarını anlık olarak inceleyecektir. Dolayısıyla, tüm bu dokümanlar aracı finans kuruluşları tarafından dosyada tutulmalı ve gerektiğinde TSKB'ye gönderilmelidir.

Çevre Dokümanları

10. Aracı finans kuruluşları, TSKB'ye sundukları ikraz başvuru paketlerinde aşağıdaki çevre dokümanlarına yer vermelidir:

Tablo

Çevre Kategorisi	Kredi Başvuru Paketinde Yer Verilecek Çevre Dokümanları
Kategori I	Çevresel Tarama Formu (Ek:C) (varsa resmi onay/izinler)
Kategori II	Çevresel Tarama Formu (Ek:C) "ÇED Gerekli Değildir" belgesi (ilgili durumlarda) Ön ÇED raporu (ilgili durumlarda)
Kategori III	Çevresel Tarama Formu (Ek:C) Çevre ve Orman Bakanlığı'ndan alınan "ÇED – Olumlu" Belgesi ÇED raporu

Ek A: İlgili Tarafların Sorumlulukları

Katılımcı	Faaliyetler	Destekleyici Dokümanlar
Yararlanan İşletmeci (alt borçlu)	<ul style="list-style-type: none">Alt proje kavram belgesinin Aracı Finans Kuruluşuna sunulmasıÇED'in düzenlenmesi ve finansmanıGerekli onayların / izinlerin alınmasıÇevre ve Orman bakanlığı'ndan gerekli onayların alınmasıÇED'in uygulanması ve finansmanı	<ul style="list-style-type: none">İzin ve ruhsatların nüshalarıOnay beyanıPeriyodik raporlar ve alt proje tamamlama raporuDosyalar
Aracı Finans Kuruluşları (AFK)	<ul style="list-style-type: none">Çevresel tarama formunun doldurulmasıGerekli çevre dokümanları bakımından ikraz başvuru paketinin incelenmesiTSKB ve IBRD tarafından incelenmek üzere, çevre dokümanlarının dosyalarının eksiksiz olarak tutulmasıVarsa, etki azaltma planları ile uyumun izlenmesi	<ul style="list-style-type: none">Çevre bilgilerinin ikraz başvurusuna dahil edilmesiÇevresel tarama formuÇevre dokümanlarının normal katılımcı finans kuruluşu kayıtlarına dahil edilmesiPeriyodik izleme raporları (gerekli olduğunda)
TSKB	<ul style="list-style-type: none">İşletim El Kitabının katılımcı finans kuruluşlarına dağıtılmasıKatılımcı finans kuruluşlarına çevre yükümlülükleri hakkında yardım edilmesiKatılımcı finans kuruluşlarının ÇED prosedürlerini takip ettiklerinin doğrulanması	<ul style="list-style-type: none">Çevre kategorisinin ve ÇED durumunun normal periyodik raporlama faaliyetlerine dahil edilmesi
Çevre ve Orman Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none">Alt projelerin ulusal/yerel düzenleyici gerekliliklere göre incelenmesi ve onaylanmasıİzinlerin ve ruhsat gereklilik bilgilerinin yayınlanması	<ul style="list-style-type: none">Alt borçluya onay yazısının verilmesiİlgili belgelerin verilmesi
IBRD	<ul style="list-style-type: none">Önceden ve sonradan incelemelerin yapılması (Kategori III için)Sorunların tespiti ve çözüm önerilerinin sunulması	<ul style="list-style-type: none">Ek B

Ek B: Alt borçlu / alt proje kategorilerinin örnekleri¹

11. Aşağıdaki alt borçlu / alt proje örnekleri ve bunların önerilen kategorileri sadece gösterge niteliğindedir ve katılımcı finans kuruluşlarına sunulan alt proje tipleri ile ilgili uygunlukları bakımından değerlendirilmesi için EFIL IV uygulaması boyunca incelenmesi gerekecektir. Bu listeye tüm alt borçluları / alt projeleri dahil etmek ,imkansız olduğundan dolayı, aşağıdaki kategorilerden birisine ait oldukları belirlenemeyen alt borçlular / alt projeler IBRD'ye danışılmak üzere TSKB'nin dikkatine sunulmalıdır.

Kategori I'deki Alt Borçlular / Alt Projeler (Düşük Risk)

12. Bu kategoride, herhangi bir çevresel etkisi bulunmayan ve Kategori II, III ve IV'e ait olmayan alt borçlular / alt projeler yer almaktadır. Bu kategorideki bazı örnekler şunlardır:

1. Ahşap ürünleri imalatı / küçük ölçekli mobilya imalatı, oymacılık, ahşap zanaatları, vs.
2. Küçük ölçekli taş işçiliği,
3. Küçük ölçekli un üretimi ve geliştirme,
4. Küçük ölçekli alet ve donanım imalatı,
5. Yazılım geliştirme ve üretimi,
6. Sanat, tasarım ve telekomünikasyon stüdyolarının kurulması ve donatılması,
7. Bilgisayar ekipmanları alımı, ve
8. Taşıma ekipmanlarının alımı.

Kategori II'deki Alt Projeler (Orta Risk – ÇED Yönetmeliği'ne göre)

1. Kimyasalların üretimi, yağlama yağlarının üretimi ve ara ürünlerin işlenmesi ile atık yağların geri kazanımı için tasarlanmış tesisler;
2. Pestisidlerin ve ilaçların, boya ve cila ürünlerinin, elastomer bazlı ürünlerin ve peroksidlerin üretildiği veya elastomer bazlı ürünlerin işlendiği tesisler;
3. Sabun veya deterjan üretim tesisleri;
4. Demiryolları ve hava araçları için metal parçaların üretimi veya onarımı;
5. Demir-çelik veya demir dışı metal tesisleri;
6. Tekstil;
7. Motor ve motorlu taşıt üretim ve montaj tesisleri;
8. Cam veya fiberglas üretim tesisleri;
9. Deri işleme tesisleri (işlenmiş deriden nihai ürün elde eden tesisler hariç)
10. Her türlü kağıt, mukavva veya karton üretim tesisi;
11. Yıllık kapasitesi 100.000 birim ve üzeri olan lastik kaplama tesisleri;

¹ Bu bölümdeki proje listesi gösterge niteliğindedir ve ihracata yönelik olmayan tüm işletmeler (örneğin turizm projeleri, spor ve eğitim tesisleri) ile bu proje amaçları için Banka'nın negatif listesindeki alt projeler / alt borçlular hariçtir.

12. Lastik üretim tesisleri (motorlu taşıtlar ve uçaklar için iç ve dış lastik, kolon, lastik teli, vs.);
13. Hayvan ve bitki ürünleri ile ilgili projeler;
14. Madencilik projeleri:
 - Mermer bloklarının veya parçalarının, dekoratif taşların çıkarılmasına ve işlenmesine yönelik yıllık kapasitesi 5.000 m³'ün üzerindeki tesisler ile mermer kesimine, işlenmesine ve parlatılmasına yönelik yıllık kapasitesi 100.000 m³'ün üzerindeki tesisler;
 - Taş Ocakları Yönetmeliği uyarınca bir ham maddenin çıkarılması veya her türlü işlenmesi (yıllık 25.000 m³ ve üzeri)
 - Yıllık 50,000 ton ve üzerinde kapasiteye sahip tuz çıkarma tesisleri, ve/veya her türlü tuz işleme tesisi
15. Klinker öğütme tesisleri veya hazır beton veya önceden sıkıştırılmış beton bileşenler üreten tesisler
16. Tuğla veya kiremit üretim tesisleri (atölye tipi tesisler hariç)
17. Seramik veya porselen üretim tesisleri (atölye tipi tesisler hariç)
18. Kireç fabrikaları

Kategori III'teki Alt Projeler (Yüksek Risk – ÇED Yönetmeliği'ne göre)

1. Demir ve çelik eritme tesisleri;
2. Demir dışı metal eritme tesisleri;
3. Endüstriyel ölçekteki kimyasal tesisler;
4. Yük ve yolcu gemilerinin üretildiği, bakımlarının yapıldığı ve onarıldığı tersaneler;
5. Et işleme tesisleri;
6. Ormancılık ürünleri ve selüloz tesisleri;
7. Çimento tesisleri veya klinker üretim tesisleri
8. Akü ve pil üretim tesisleri
9. Şeker fabrikaları

Kategori IV - Dünya Bankası Finansmanı için Uygun Olmayan Alt Projeler/IBRD Negatif Listesindeki Alt Projeler

1. CITES Sözleşmesi kapsamında yasaklanan yaban hayvanları ve yaban hayatı ürünlerinin ticareti,
2. Genetik olarak değiştirilmiş organizmaların doğal çevreye salınması,
3. Yasaklanan pestisidlerin ve herbisidlerin imalatı, dağıtımı ve satışı,
4. Deniz ortamında sürüklenme ağı ve gırgırla avlanma,
5. Radyoaktif ürünler,
6. Tehlikeli atık depolama, arıtma ve bertarafı,
7. CFC, halon ve Montreal Protokolü kapsamında düzenlenen diğer maddeleri içeren ekipman ve aletlerin imalatı,
8. Ağırlık olarak %0.005'in üzerinde poliklorlu bifenil (PCB) içeren elektrikli ekipman imalatı

9. Asbest içeren ürünlerin imalatı,
10. Nükleer reaktörler ve parçaları,
11. Tütün, maml veya maml deęil,
12. Tütün işleme makineleri
13. Asbest içeren ürünlerin imalatı

Ek C: Çevresel Tarama Formu

(alt borçlunun desteği ile aracı finans kuruluşları tarafından doldurulacak)

Alt Proje Başlığı:

İmalat Sektörü / Ürün: Projenin kısa açıklaması (projenin türü, alt proje maliyeti, fiziksel büyüklüğü [proje sahasının alanı, yıllık üretim, vs.], herhangi bir mülkiyet devrinin olup olmadığı, devam etmekte olan operasyonlar, operasyonların genişletilmesine veya yeni inşaatla yönelik planlar, üretim üzerindeki potansiyel tahmini etkisi)

Çevre ile ilgili ön bilgiler (tarama zamanı itibariyle mevcut çevre dokümanlarının listesi)

- **Tarama kategorisi:**
- **Tarama sırasında görülen çevresel hususlar** (alt-borçlu/alt proje tarafından hangi çevresel hususlar ortaya konulmuş)
- **Tarama kategorisinin gerekçesi**
- **Kirlilik kontrol standartlarına uyum** (mevcut ve planlanan operasyonların uyum durumunun açıklanması)
- **Önerilen etki azaltma önlemleri ve izleme** (*gerekli olması halinde* – işletme tarafından ortaya konulan çevresel hususların ele alınması için alınacak önlemleri, bunların alt proje tasarımına nasıl dahil edileceğini, *etki azaltma önlemlerinin ve ilgili izlemenin faaliyetlerinin uygulanmasını sorumluluklarını* ve potansiyel anlaşmaları belirtiniz)
- **Yapılacak çevre etütlerinin görev tanımları** (*gerekli olması halinde* – ihtiyaç duyulan çevre analizlerinin kapsamını, zaman çerçevesini ve maliyetlerini belirtiniz)
- **Toplum katılımı gereklilikleri** (*gerekli olması halinde* - ulusal veya yerel kanunlar kapsamında **alt borçlunun**/alt proje sponsorunun kamuoyunu, STK'ları, vs. bilgilendirme yükümlülüklerini, istişare ve kamuoyu katılım gerekliliklerini belirtiniz.)

TARİH:

İMZALAR:

AFK KREDİ SORUMLUSU: